

УДК 330.322:330.341.1:631.1

DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201811009>

Ю.О. ЛУПЕНКО, доктор економічних наук,
професор, академік НААН
О.В. ЗАХАРЧУК, доктор економічних наук

Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку сільського господарства України

Мета статті - дослідити та надати пропозиції щодо необхідності посилення темпів інноваційно-інвестиційного розвитку та забезпечення матеріально-технічної бази сільського господарства країни.

Методика дослідження. У процесі дослідження використано такі методи діалектики: пізнання процесів і явищ, монографічний (аналіз розвитку та забезпечення сільського господарства інвестиційними ресурсами), емпіричний (щодо комплексної оцінки сучасного стану об'єкта дослідження), порівняльного аналізу (визначено проблеми й цілі інноваційно-інвестиційного забезпечення у державах-сусідах та в Україні), абстрактно-логічний (узагальнення та формулювання висновків).

Результати дослідження. У процесі вивчення питань розвитку інвестицій у сільському господарстві України та в деяких європейських державах розкрито сучасний стан інвестиційного забезпечення та проаналізовано його економічні й соціальні аспекти. Виявлено головні результати щодо інноваційно-інвестиційного забезпечення сільського господарства України.

Елементи наукової новизни. Набули подальшого розвитку теоретичні положення щодо інноваційно-інвестиційного розвитку в сільському господарстві, в основу яких покладено модернізацію матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу, прискорення вирішення важливих завдань щодо подальшої інтенсифікації виробництва, що сприятиме впровадженню в галузях рослинництва і тваринництва прогресивних технологій, підвищенню продуктивності праці.

Практична значущість. Поряд з окремими позитивними змінами в інноваційно-інвестиційному забезпеченні встановлено системні перешкоди на шляху їх розвитку. Внесено пропозиції щодо усунення таких активними методами, в тому числі й державного регулювання. Табл.: 2. Рис.: 5. Бібліогр.: 26.

Ключові слова: матеріально-технічна база; основні засоби; інноваційно-інвестиційний розвиток; відтворення; модернізація.

Лупенко Юрій Олексійович - доктор економічних наук, професор, академік НААН, директор Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» (м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10)

E-mail: pd@iae.org.ua

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-6846-0300>

Захарчук Олександр Васильович - доктор економічних наук, завідувач відділу інвестиційного та матеріально-технічного забезпечення, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (м Київ, вул. Героїв Оборони, 10)

E-mail: zahar-s@ukr.net

Постановка проблеми. Створення всебічно розвинутого високопродуктивного сільського господарства вимагає відповідного рівня розвитку матеріально-технічної бази. Матеріально-технічна база являє собою найважливішу складову частину продуктивних сил і має багатогранне значення у розвитку аграрного виробництва.

На проблемі інноваційно-інвестиційного забезпечення зосереджена увага багатьох дослідників, зокрема й науковців Націона-

льного наукового центру «Інститут аграрної економіки». Це зумовлено тим, що інвестиційні ресурси дозволяють упроваджувати передові технології, новітню техніку, інноваційні форми організації праці та управління виробництвом. Нововведення, інновації, нові технології та організаційні рішення дають змогу підприємствам вийти з кризових ситуацій, забезпечити високу конкурентоспроможність продукції та підприємств.

Інноваційно-інвестиційне забезпечення - це найбільш важлива передумова ефективного функціонування і розвитку сільськогосподарських підприємств, оскільки сприяє

© Ю.О. Лупенко, О.В. Захарчук, 2018

нарощуванню обсягів їх виробництва, збільшенню виробничого потенціалу, та в цілому зростанню результативності галузі й зміцненню продовольчої безпеки країни. Інвестиції торкаються глибинних основ господарської діяльності, визначаючи процес економічного зростання загалом. Причинами, що зумовлюють необхідність інвестицій, є відновлення наявної матеріально-технічної бази, нарощування обсягів виробництва, освоєння нових видів сільськогосподарської діяльності.

У ринкових умовах господарювання забезпечення та підтримання економічного зростання, результативність модернізаційних перетворень, підвищення результативності галузі сільського господарства, зумовлюються можливістю забезпечення сільськогосподарських товаровиробників відповідними інвестиційними ресурсами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню проблем формування та забезпечення матеріально-технічної бази сільського господарства на основі інноваційно-інвестиційного розвитку присвячені праці вітчизняних і зарубіжних учених та

фахівців, серед яких: А.І. Амоша [1], К.Г. Зуллас [3], М.І. Кісіль [7], Н.В. Краснокутська [8], Ю.О. Лупенко [6, 9, 10], М.Й. Малік [6], Ю.П. Морозов [12], Р. Нельсон [13], П. Самуельсон [26], П. Т. Саблук [17], О.Г. Шпикуляк [6, 17], А.Г. Фонотов [20], Т.С. Хачатуров [21], Д.М. Черваньов [22], Й. Шумпетер [24] та ін.

Мета статті - дослідити та надати пропозиції щодо необхідності посилення темпів інноваційно-інвестиційного розвитку та забезпечення матеріально-технічної бази сільського господарства країни.

Виклад основних результатів дослідження. За результатами досліджень ННЦ «Інститут аграрної економіки» з'ясовано, що останніми роками капітальні інвестиції на розвиток виробництва продукції сільського господарства зростають високими темпами. У 2017 р. їхні обсяги становили 63,4 млрд грн, що на третину (+31,2%) перевищує показники 2016 р. та у 1,5 раза (+51,4%) - 2015 р. (рис. 1). Нині у цій сфері інвестори віддають перевагу інвестиційно привабливому сільському господарству, де норма прибутку на капітал найвища.

Рис. 1. Динаміка капітальних інвестицій у сільське господарство у цінах 2017 р.

Джерело: Сформовано за даними Державної служби статистики України.

Деяко призупинився ріст капітальних інвестицій у сільське, лісове та рибне господарство за I півріччя 2018 р. - до рівня 26,9 млрд грн. Це на 9,8% більше порівняно з аналогічним періодом минулого року. Разом із тим у сільському господарстві капіта-

льні інвестиції за I півріччя зросли лише на 9,2%, тоді як торік темп приросту капітальних інвестицій у сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг до відповідного періоду попереднього року становив 42,1%, у 2016 р. - 73,8%.

Капітальні інвестиції у виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів, де має місце певний надлишок виробничих потужностей, торік становили лише 19,0 млрд грн - у 3,4 раза менше, ніж у сільське господарство. У 2017 р. розрив між інвестиціями у сільське господарство і харчову промисловість збільшився у 2,6 раза порівняно з 2010 р. (рис. 2).

Натомість у виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів інвестиційні процеси в I півріччі 2018 р. дещо поживавішали, хоча й залишаються поки що недостатньо активними, а власне виробництво цієї продукції - інвестиційно непривабливим. Загальний обсяг капітальних інвести-

цій на його розвиток у січні-червні цього року порівняно з відповідним періодом 2017 р. збільшився на 27,4% - до 9,4 млрд грн. Але при цьому на виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів припадало лише 39 коп. на 1 грн вкладень у сільське господарство. Хоча у 2010 р. цей показник досягав 1,00 грн, у 2000 р. - 2,16 грн.

Капітальні інвестиції на розвиток виробництва продукції сільського господарства та харчову галузь у доларовому еквіваленті демонструють досить суттєвий спад у період 2014-2016 рр. унаслідок військових дій на сході України (Луганська та Донецька області) та окупації АР Крим.

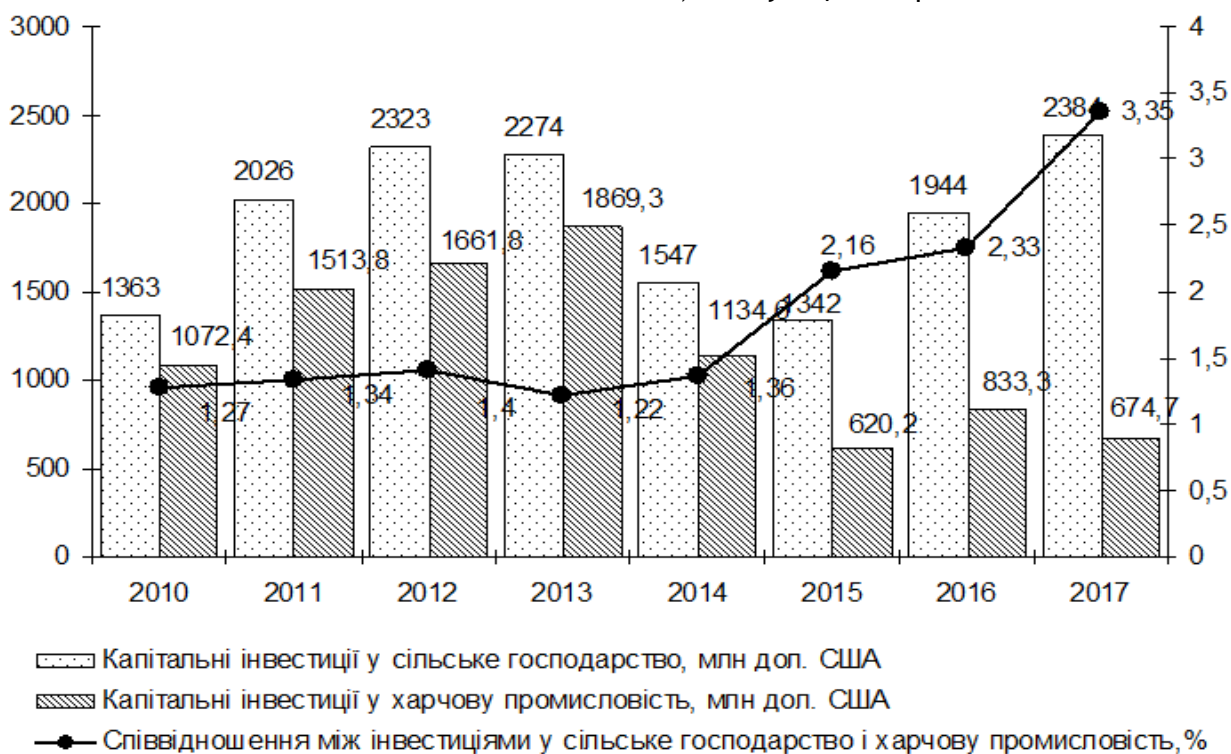

Рис. 2. Динаміка капітальних інвестицій у сільське господарство і харчову промисловість у доларовому еквіваленті, 2010-2017 рр.

Джерело: Сформовано за даними Державної служби статистики України.

Як показує динаміка капітальних інвестицій у соціальну сферу села, перерахованих у ціни 2017 р., найбільші їхні обсяги (25,4 млрд грн в цінах 2017 р.) були в 2011 р. (рис. 3). У наступні роки вони скоротилися до 17-19 млрд грн. Із розрахунку на 1 грн інвестицій у виробництво продукції сільського господарства в 2017 р. вони становили лише 30 коп., тоді як у 2011 р. - 0,97 грн. Понад 90% інвестицій у соціальну сферу села використовується для спорудження житла, яке будується переважно на приміських територіях. Внаслідок недостат-

ніх інвестицій на розвиток соціальної сфери село деградує.

Окрім того, останніми роками спостерігається значне зменшення обсягів інвестування соціальної сфери села. Середньорічний темп приросту капітальних інвестицій у соціальну сферу села за 2010-2017 рр. знаходився на рівні 2,9%. Якщо у 2011-2013 рр. обсяги інвестицій у соціальну сферу села та сільськогосподарське виробництво були майже однаковими, то у 2017 р. це співвідношення становило 1:3, тобто обсяги капітальних інвестицій у соціальну сферу села в

3 рази менші, ніж у сільськогосподарське виробництво.

При цьому, основними джерелами фінансування інвестицій у сільському господарстві слугують власні кошти (87,3%) та кредити

банків (11,5%). У структурі внесення капітальних інвестицій у сільське господарство переважає рослинницька галузь, майже 86% інвестицій спрямовується саме сюди, і лише 11% - у тваринництво.

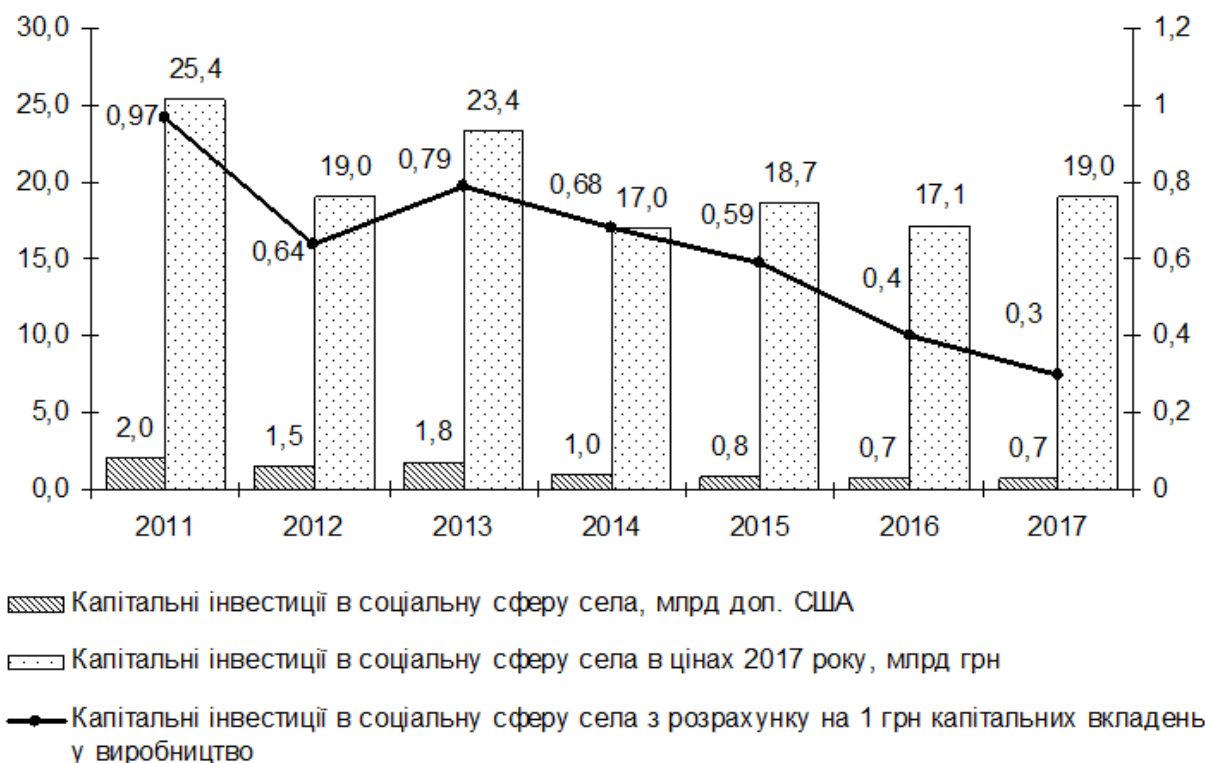

Рис. 3. Капітальні інвестиції у розвиток соціальної сфери села, 2011-2017 рр.

Джерело: За оцінками Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» у зв'язку з відміною статзвітності.

Важливим чинником інноваційного розвитку агропродовольчого сектору України та підвищення його конкурентоспроможності виступає залучення іноземного капіталу. В процесі трансферу прямих іноземних інвестицій передаються нові технології, досвід, методи організації та управління, що сприяє раціональному використанню наявних ресурсів, розширенню виробничих можливостей та розвитку інноваційного потенціалу країни (рис. 4). Слід зазначити, що рівень залучення іноземних інвестицій у сільське господарство значно відстає від внесених інвестицій у харчову галузь. Тут спостерігається протилежна тенденція - інвестиції у харчову галузь у 4,5 рази випереджають інвестиції у сільське господарство.

Інвестиційна привабливість для іноземних інвесторів поки що досить низька. Частка прямих іноземних інвестицій у агропромислове виробництво в 2017 р. становила

9,5%, у тому числі в харчову промисловість - 6,3% і в сільське, лісове та рибне господарство - 3,2%.

Найбільшими іноземними інвесторами у сільське господарство є Кіпр (28,7%), Віргінські острови (14,5%) та Німеччина (13,4%), на які припадає майже 60% обсягу прямих іноземних інвестицій в аграрний сектор України. Значна частка прямих іноземних інвестицій, що надходять з офшорів, вітчизняного походження.

Пріоритетним напрямом іноземного інвестування аграрного сектору України залишається рослинництво, як більш прибуткова та експортоорієнтована галузь, продукція якої конкурентоспроможна як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. У структурі прямих іноземних інвестицій у сільське, лісове та рибне господарство частка рослинництва в 2017 р. становила 53,4%.

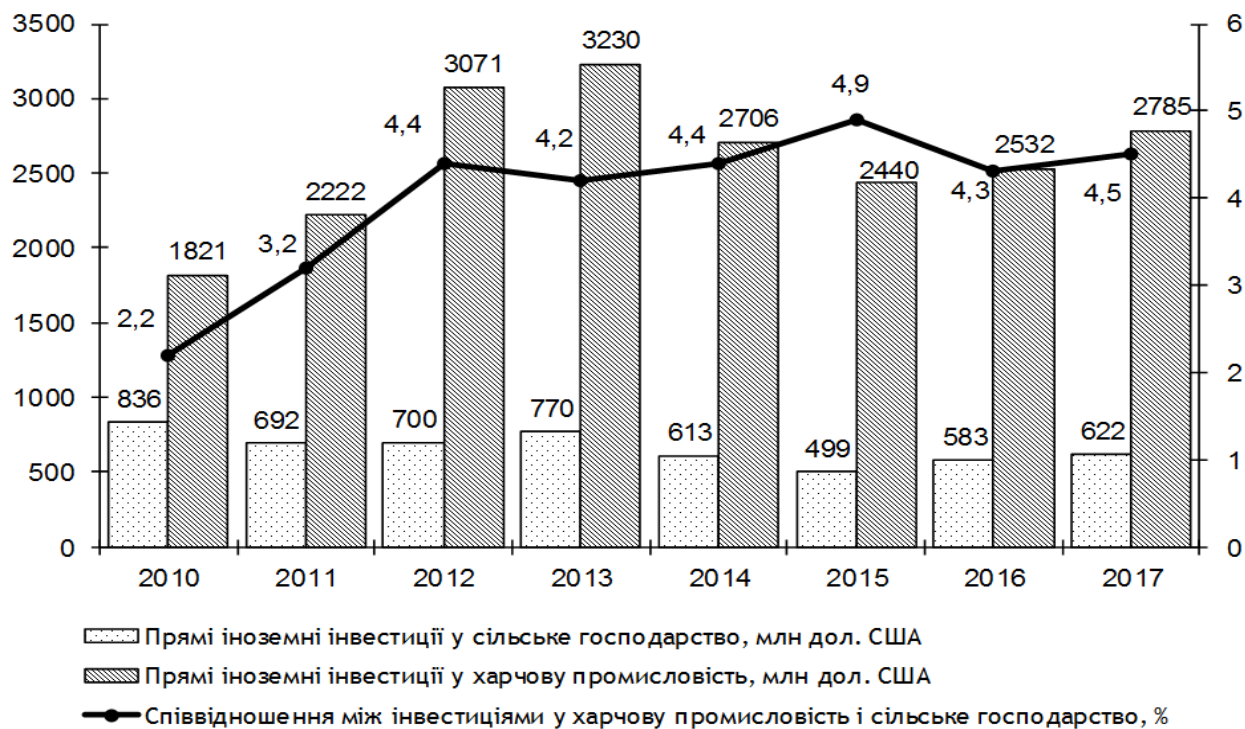

Рис. 4. Прямі іноземні інвестиції в агропродовольчий сектор України у 2010-2017 рр., млн дол. США

Джерело: Сформовано за даними Державної служби статистики України.

Дослідженнями також встановлено значні регіональні диспропорції у розподілі інвестицій у сільське господарство, які посилюють деформації у розміщенні продуктивних сил та змінюють тенденції розвитку окремих регіонів України. Для удосконалення управління економікою аграрного району науковцями ННЦ «Інститут аграрної економіки» обґрунтовано рекомендації з розроблення Дорожньої інвестиційної карти розвитку аграрного району, яку можна розглядати як стратегічний план дій органів державної влади та управління місцевого самоврядування, а також інвесторів, щодо інвестиційного забезпечення розвитку його агропромислового виробництва та сільських територій.

Важливими чинниками підвищення інвестиційної привабливості регіонів та ефективності сільського господарства є проведення загальнодержавних заходів щодо завершення реформування економіки та державних інституцій; подолання корупції для забезпечення умов підприємництва, захисту прав власності; інвестиційна підтримка малого і середнього агробізнесу, особливо на депресивних та постраждалих від війни територіях. В Україні рівень інвестиційної підтримки розвитку сільського господарства значно нижчий порівняно з країнами ЄС (обсяг інвестицій з розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь в Україні у понад 2 рази менший, ніж у країнах ЄС) (табл. 1).

1. Інвестиційна підтримка розвитку сільського господарства у різних країнах світу, 2015 р.

Показник	Польща	Білорусь	Росія	Казахстан	Україна
Інвестиції у сільське господарство, млрд дол. США	1,4	1,3	4,9	0,75	1,3
Площа сільськогосподарських угідь, млн га	18,3	8,8	190,8	90,3	36,4
Інвестиції на 1 га сільськогосподарських угідь, дол. США	77	148	26	8	36
Площа ріллі, млн га	13,9	5,5	76,7	24,4	31,1
Інвестиції на 1 га ріллі, дол. США	101	236	64	31	42

Джерело: Дані Міністерства аграрної політики та продовольства України.

Аналізуючи інвестиційну підтримку розвитку аграрних підприємств різних країн виявлено, що рівень інвестиційного забезпечення та підтримки в Україні значно відстає від провідних країн світу та сусідів. Якщо загальний рівень інвестицій у 2015 р. в Україні становив 1,3 млрд дол., то це лише рівень їх залучення у Польщі та Білорусії (див. табл. 1). При цьому, площі земельних сільськогосподарських угідь у згаданих країнах відповідно у 2 та 4 рази менші. Тобто інвестиції на 1 га ріллі в Україні (42 дол. США) значно відстають від Польщі (101 дол. США) та Білорусії (236 дол. США). Також вони відстають від інвестицій, що реалізуються у Російській Федерації більш як удвічі.

Для підвищення інвестиційної привабливості сільського господарства важливе визначення критеріїв оцінки ефективності інвестицій з погляду потенційних інвесторів та з урахуванням специфічних особливостей

регіону. Тому встановлення рейтингу ефективності інвестицій у сільському господарстві регіонів країни доцільно здійснювати через оцінку показників регіональної інвестиційної активності та результатів економічної ефективності сільського господарства й досягнутого соціального ефекту в сільській місцевості. Для розрахунку інтегральної бальної оцінки ефективності інвестицій у сільське господарство регіонів України обґрунтовано використання показників (індикаторів), що характеризують інвестиційну активність у сільському господарстві, в тому числі іноземних інвесторів, економічну ефективність вкладень та соціальний ефект залучення інвестицій у регіони.

У результаті досліджень встановлено рейтинг регіонів України за інвестиційною активністю та ефективністю сільського господарства в 2016 р. (рис. 5).

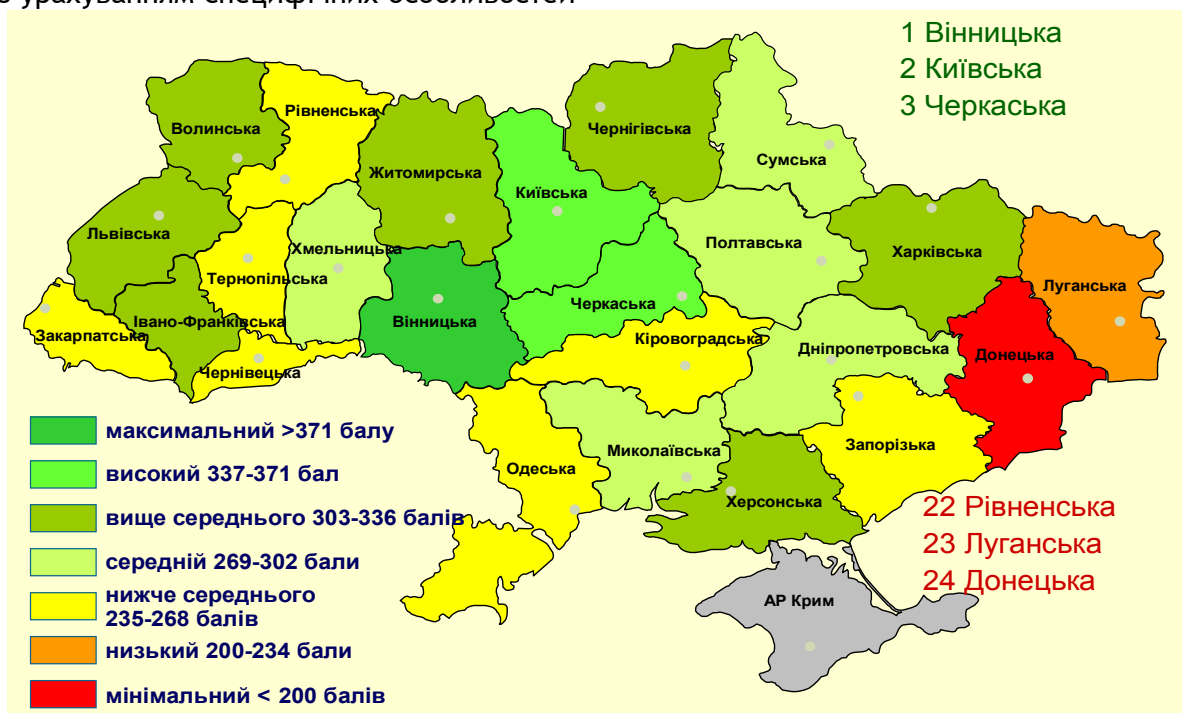

Рис. 5. Рейтинг регіонів за інвестиційною активністю та ефективністю сільського господарства, 2016 р.

Джерело: Розраховано автором.

Найвищий рейтинг отримала Вінницька область, де інвестиційна діяльність у сільському господарстві максимально ефективна. Високий рівень інвестиційної активності в регіоні сприяє досягненню значного економічного ефекту та забезпечує розвиток соціальної сфери в сільській місцевості. Високий рейтинг спостерігався у Київській та Черкаській областях. Інвестиційна діяльність у сільському господарстві цих регіонів

забезпечує достатньо високий рівень економічної ефективності та сприяє розвитку соціальної сфери в сільській місцевості.

Мінімальним був рейтинг Донецької області, де інвестиційна діяльність у сільському господарстві найменш ефективна, що негативно позначається на показниках економічної ефективності галузі та гальмує розвиток соціальної сфери в сільській місцевості.

Подальшими дослідженнями передбачається наукове обґрунтування основних напрямів щодо інвестиційного забезпечення сільського господарства України, підвищення інвестиційної привабливості регіонів, розробка зразкових інвестиційних проектів, стимулювання інноваційно-інвестиційного розвитку аграрного сектору та забезпечення умов для ефективного функціонування малих і середніх сільськогосподарських товаровиробників.

Обраховано три варіанти інвестиційного забезпечення та визначена потреба у інвестиціях до 2025 р. у цінах 2017 р. на основі

вартості основних засобів у сільському господарстві за справедливою реальною вартістю їх оцінки науковцями Інституту. Потреба на оновлення основних засобів на 10% від загальної вартості основних виробничих засобів (*рівень відтворення*) показує необхідність 73-75 млрд грн інвестицій. Потреба на оновлення основних засобів 15% від їх вартості (*технічна модернізація*) потребує 110 млрд грн інвестицій, а за обсягу капітальних інвестицій у сільське господарство на рівні країн ЄС 150 дол. США на 1 га (*інноваційна модернізація*) - необхідно 150 млрд грн (табл. 2).

2. Інвестиційне забезпечення розвитку сільського господарства - потреба, у цінах 2017 р.

Основні засоби у сільському господарстві за первісною вартістю (за даними Державної служби статистики України) на 1 січня 2018 р., млрд грн	335,3
Основні засоби у сільському господарстві за справедливою реальною вартістю (оцінка), млрд грн	733,8
Потреба на оновлення основних засобів у сільському господарстві (10% від вартості основних засобів), млрд грн (<i>рівень відтворення</i>)	73-75
Потреба на оновлення основних засобів у сільському господарстві (15% від вартості основних засобів), млрд грн (<i>технічна модернізація</i>)	110
Обсяг капітальних інвестицій в сільське господарство для забезпечення рівня країн ЄС 150 \$/грн, млрд грн (<i>інноваційна модернізація</i>)	150
Обсяг капітальних інвестицій фактичний у 2017 р. (за даними Державної служби статистики України), млрд грн	63,4
Для розвитку сільського господарства необхідно щорічно від 75 до 150 млрд грн капітальних інвестицій	

Джерело: Розраховано автором.

Висновки. Зважаючи на отримані результати, можна стверджувати, що зі зростанням рівня інвестиційного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників підвищуються показники результатів їх діяльності, а отже створюються передумови для формування власних джерел подальшого інвестування, а також забезпечення умов як простого, так і розширеного відтворення. Водночас, у результаті ефективної діяльності укріплюється фінансовий стан підприємств, підвищується рівень їх кредитоспроможності, що розширює можливості суб'єктів господарювання залучати кредитні ресурси з метою здійснення інвестицій.

Попри позитивну динаміку, темпи нарощення інвестиційного забезпечення ще не відповідають нормативним потребам - насамперед це стосується матеріально-технічного забезпечення. Для виконання аграрною галуззю своїх стратегічних завдань слід максимально здійснювати заходи щодо підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств, створення адекватного механізму державної підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності; кардинального удосконалення процесу кредитного забезпечення та урізноманітнення кредитних інструментів з метою залучення інвестицій на довгостроковій основі.

Найважливішими напрямками покращення інноваційно-інвестиційного забезпечення розвитку аграрного сектору економіки є: перехід до політики розвитку сільського господарства за аналогією країн ОЕСР, зокрема ЄС; формування кредитного забезпечення інвестицій у сільському господарстві на рівні третини їхньої потреби; розширення можливостей регіонів щодо формування місцевих джерел інвестицій та управління ними; надання інвестиційної підтримки суб'єктам малого агробізнесу; організаційне забезпечення покращення інвестиційного консалтингу та практики розроблення інвестиційних проектів і бізнес-планів; запровадження державних і регіональних програм підтримки інноваційного розвитку.

Список бібліографічних посилань

1. Амоша О. І., Качура С. М., Щетілова Т. В. Механізми переходу економіки України на інноваційну модель розвитку. Донецьк : НАНУ ІЕП, 2002. 108 с.
2. Економічна енциклопедія : [у 3-х т.] ; Т. 2 / за ред. С. В. Мочерного. Київ : ВЦ «Академія», 2001. 848 с.
3. Зуллас К. Г. Финансирование и кредитование капитальных вложений. Київ : Вища шк., 1976. 284 с.
4. Іжевський В. В. Економічна сутність інновацій та інноваційної діяльності підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України* ; зб. наук.-тех. праць. Львів : РВВ НЛТУ України, 2010. Вип. 20. 3. С. 121-127.
5. Ільїна К. О. Категоріальний апарат інноваційної теорії як фундамент зародження інноваційно-інвестиційної моделі розвитку в українську економічну систему. *Науковий вісник НЛТУ. Львів : РВВ НЛТУ України, 2009. Вип. 19.4. С. 256-264.*
6. Інноваційне забезпечення розвитку сільського господарства України: проблеми та перспективи : монографія / Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Шпикуляк О. Г. та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2014. 516 с.
7. Кісіль М. І. Наукові дослідження інвестиційних проблем в аграрному секторі економіки. *Економіка АПК. 2016. № 6. С. 84-96.*
8. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент. Київ : Київ, нац. екон. ун-т, 2003. 502 с.
9. Лупенко Ю. О., Лупенко Є. І. Фінансування інвестицій у сільськогосподарське виробництво. *Економіка АПК. 2010. № 10. С. 122 - 125.*
10. Лупенко Ю. О., Фещенко В. В. Сучасні інструменти для фінансування аграрного сектору економіки. *Фінансовий ринок України. 2012. № 12. С. 26-30.*
11. Мельник О. Г. Формування методологічних підходів у дослідженнях інновацій та інноваційного розвитку. *Актуальні проблеми економіки. 2011. № 6 (120). С. 18-25.*
12. Морозов Ю. П. *Инновационный менеджмент. Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2000. 446 с.*
13. Нельсон Ричард Р., Уинтер Сидней Дж. *Эволюционная теория экономических изменений / пер. с англ. Москва : Дело, 2002. 536 с.*
14. Повна С. В. *Пріоритети інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств аграрного сектору економіки. Інвестиційні пріоритети епохи глобалізації: вплив на національну економіку та окремий бізнес. Дніпропетровськ, ДННУ, 2008. С. 64-67.*
15. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 № 1560-12. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/main/1560-12>.
16. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/main/40-15>.
17. Саблук П. Т., Шпикуляк О. Г., Курило Л. І. *Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект : монографія. Київ : ННЦ ІАЕ, 2010. 708 с.*
18. Тивончук С. О., Тивончук Я. О. *Організаційно-економічний механізм активізації інноваційного розвитку агропродовольчого комплексу України в ринкових умовах (концептуальні та методичні положення). Економіка АПК. 2013. № 2. С. 93-100.*
19. Федулова Л. *Інноваційний розвиток: еволюція поглядів та проблеми сучасного усвідомлення. Економічна теорія. 2013. № 2. С. 28-45.*
20. Фототов А. Г. *Россия: инновации и развитие. Москва : БИНОМ. Лаборатория знаний, 2010. 431 с.*
21. Хачатуров Т. С. *Эффективность капитальных вложений. Москва : Экономика, 1979. 336 с.*
22. Черваньов Д. М., Нейкова Л. І. *Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України. Київ : Знання, 1999. 516 с.*
23. Шубравська О. *Інноваційний розвиток аграрного сектору економіки України: теоретико-методологічний аспект. Економіка України. 2012. № 1. С. 27-35.*
24. Шумпетер Й. *Теорія економічного розвитку: дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу / пер. з англ. В. Старка. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2011. 242 с.*

References

1. Amosha, O.I., Kachura, S.M., & Shchetilova, T.V. (2002). *Mekhanizmy perekhodu ekonomiky Ukrainy na innovatsijnu model rozvytku [Mechanisms of transition of economy of Ukraine on the innovative model of development]*. Donetsk: NANU IEP [In Ukrainian].
2. Mocherniy, S.V. (Ed.) (2001). *Ekonomichna entsyklopediia: U trokh tomakh [Economic encyclopedia: Three Volumes]*. Kyiv: Vydavnychij tsentr Akademia [In Ukrainian].
3. Zullas, K.H. (1976). *Fynansyrovanye y kredytovanye kapytalnykh vlozhenyj [Financing and crediting of capital investments]*. Kyiv: Vyscha shk. [In Russian].
4. Izhvskiy, V.V. (2010). *Ekonomichna sutnist innovatsii ta innovatsiinoi diialnosti pidpriemstva [Economic essence of innovations and innovative activity of enterprise]*. *Naukovyj visnyk NLTU, 20.3, pp. 121-127* [In Ukrainian].
5. Ilina, K.O. (2009). *Katehorialnyi aparat innovatsiinoi teorii yak fundament zarozhennia innovatsiino-investytsiinoi modeli rozvytku v ukrainsku ekonomichnu systemu [Category vehicle of innovative theory as foundation of origin of innovative-investment model of development is in the Ukrainian economic system]*. *Naukovyj visnyk NLTU, 19.4, pp. 256-264* [In Ukrainian].
6. Lupenko, Yu.O., Malik, M.Y., Shpykuliak, O.H., et al. (2014). *Innovatsiine zabezpechennia rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy: problemy ta perspektyvy : monohrafiia [Innovative support for the development of agriculture in Ukraine: problems and perspectives: monograph]*. Kyiv: NNTs "IAE" [In Ukrainian].
7. Kisil, M.I. (2016). *Naukovi doslidzhennia investytsiinykh problem v ahrarnomu sektori ekonomiky [Scientific researches of investment problems in the agrarian sector of the economy]*. *Ekonomika APK, 6, pp. 84-96* [In Ukrainian].
8. Krasnokutska, N.V. (2003). *Innovatsijnyj menedzhment [Innovative management]*. Kyiv: Nats. ekon. un-t [In Ukrainian].
9. Lupenko, Yu.O. & Lupenko, Ye.I. (2010). *Finansuvannia investytsii u silskohospodarske vyrobnytstvo [Financing of investments in agricultural production]*, *Ekonomika APK, 10, pp. 122-125* [In Ukrainian].
10. Lupenko, Yu.O. & Feshchenko, V.V. (2012). *Suchasni instrumenty dlia finansuvannia ahrarnoho sektoru ekonomiky [Modern tools for financing the agrarian sector of the economy]*. *Finansovyj rynek Ukrainy, 12, pp. 26-30* [In Ukrainian].
11. Melnyk, O.H. (2011). *Formuvannia metodolohichnykh pidkhodiv u doslidzhenniakh innovatsii ta innovatsiinoho rozvytku [Forming of methodological approaches is in researches of innovations and innovative development]*. *Aktualni problemy ekonomiky, 6 (120), pp. 18-25* [In Ukrainian].
12. Morozov, Yu.P. (2000). *Ynnovatsyonnyj menedzhment [Innovative management]*. Moscow: YUNYTY-DANA [In Russian].
13. Nelson, R.R. & Sydney, Dzh.U. (2002). *Evolutsionnaia teoriia ekonomicheskyykh yzmeneniy [Evolutional theory of economic changes]*. (Trans.). Moscow: Delo [In Russian].
14. Povna, S.V. (2008). *Priorytety innovatsiino-investytsiinoho rozvytku pidpriemstv ahrarnoho sektoru ekonomiky [Priorities of innovative-investment development of enterprises of agrarian sector of economy]*. *Investytsijni priorytety epokhy hlobalizatsii: vplyv na natsionalnu ekonomiku ta okremyj biznes, pp. 64-67* [In Ukrainian].
15. Pro investytsijnu diialnist: Zakon Ukrainy vid 18.09.1991 # 1560-12 [On investment activity: Law of Ukraine from 18.09.1991, No. 1560-12]. *Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrainy". VR Ukrainy*. Retrieved from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/main/1560-12> [In Ukrainian].
16. Pro innovatsijnu diialnist: Zakon Ukrainy vid 4.07.2002 # 40-IV [On investment activity: Law of Ukraine from 4.07.2002, No. 40-IV]. *Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrainy". VR Ukrainy*. Retrieved from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/main/40-15> [In Ukrainian].
17. Sabluk, P.T., Shpykuliak, O.H., & Kurylo, L.I. (2010). *Innovatsiina diialnist v ahrarnii sferi: instytutsionalnyi aspekt : monohrafiia [Innovative activity in agrarian sphere: the institutional aspect: monograph]*. Kyiv: NNTs IAE [In Ukrainian].

25. Annual survey of Pan-Evroptan Private Equity and Venture Capital / EVCA 2003 Yearbook. EVCA, 2003.

26. Samuelson P.A. Some aspects of the pure theory of capital. Quarterly Journal of Economics. 1937. May.

18. Tyvonchuk, S.O. & Tyvonchuk, Ya.O. (2013). Orhaniazatsiino-ekonomichnyi mekhanizm aktyvizatsii innovatsiinoho rozvytku ahroprodovolchoho kompleksu Ukrainy v rynkovykh umovakh (kontseptualni ta metodychni polozhennia) [Organizationally-economic mechanism of activation of innovative development of agroindustrial complex of Ukraine in market conditions (conceptual and methodical positions)]. *Ekonomika APK*, 2, pp. 93-100 [In Ukrainian].

19. Fedulova, L. (2013). Innovatsiinyi rozvytok: evoliutsiia pohliadiv ta problemy suchasnoho usvidomlennia [Innovative development: evolution of looks and problem of modern realization]. *Ekonomichna teoriia*, 2, pp. 28-45 [In Ukrainian].

20. Fonotov, A.H. (2010). *Rossyia: innovatsii i razvitie [Russia: innovations and development]*. Moscow: BYNOM. Laboratoriya znanyj [In Russian].

21. Khachaturov, T.S. (1979). *Effektyvnost kapytalnykh vlozhenyj [Efficiency of capital investments]*. Moscow: Ekonomika [In Russian].

22. Chervanov, D.M. & Nejnova, L.I. (1999). *Menedzhment innovatsijno-investytsijnogo rozvytku pidpriemstv Ukrainy [Management of innovative-investment development of enterprises of Ukraine]*. Kyiv: Znannia [In Ukrainian].

23. Shubravskaya, O. (2012). Innovatsiinyi rozvytok ahropryroho sektoru ekonomiky Ukrainy: teoretyko-metodolohichniy aspekt [Innovative development of agrarian sector of economy of Ukraine: theoretical and methodological aspect]. *Ekonomika Ukrainy*, 1, pp. 27-35 [In Ukrainian].

24. Shumpeter, J. (2011). Teoriia ekonomichnoho rozvytku: doslidzhennia prybutkiv, kapitalu, kredytu, vidsotka ta ekonomichnoho tsyklu [Theory of economic development: research of incomes, capital, credit, percent, and economic cycle]. V. Stark (Trans.). Kyiv: VD Kyievo-Mohylianska akademiia [In Ukrainian].

25. Annual survey of pan-evroptan private equity and venture capital (2003). *EVCA 2003 Yearbook* [In English].

26. Samuelson, P.A. (1937). Some aspects of the pure theory of capital. *Quarterly Journal of Economics* [In English].

Lupenko Yu.O., Zakharchuk O.V. Investment provision of innovative development of Ukrainian agriculture

The purpose of the article is to investigate and make suggestions on improving of a rate of innovation and investment development and ensure the logistics of the country's agriculture.

Research methods. In the research process the following dialectic methods have been used: knowledge of processes and phenomena; monographic for analysis of development and provision of agriculture with investment resources; empirical for a comprehensive assessment of the current state of the research object; comparative analysis for identification of problems and objectives of innovation and investment support in neighbourhood countries and in Ukraine; abstract and logical for generalization and formulation of conclusions.

Research results. In the research process of development of investment in agriculture of Ukraine and some other European countries has been analysed the current state of investment support, and its economic and social aspects have been disclosed. The main results of innovational and investment support of Ukrainian agriculture have been revealed.

Elements of scientific novelty. The theoretical positions concerning innovation and investment development in agriculture, based on modernization of material and technical base of agricultural enterprises and achievements of scientific and technological progress have been further developed. Acceleration of decisions on important tasks concerning further production intensification will facilitate implementation of progressive technologies in the fields of crop and animal production and increase labor productivity.

Practical significance. Along with some positive changes in innovation and investment, systemic barriers to their development have been identified. There have been made proposals to eliminate such active methods, including state regulation. Tabl.: 2. Figs.: 5. Refs.: 26.

Keywords: material and technical base; fixed assets; innovative-investment development; recreation; modernisation.

Lupenko Yurii Oleksiiovych - doctor of economic sciences, professor, academician of NAAS, director of National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics" (10, Heroiv Oborony st., Kyiv)

E-mail: pd@iae.org.ua

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-6846-0300>

Zakharchuk Oleksandr Vasylovych - doctor of economic sciences, head of the department of investment, material and technical ensuring, National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics" (10, Heroiv Oborony st., Kyiv)

E-mail: zahar-s@ukr.net

Лупенко Ю.А., Захарчук А.В. Инвестиционное обеспечение инновационного развития сельского хозяйства Украины

Цель статьи - исследовать и дать предложения о необходимости усиления инновационно-инвестиционного развития и обеспечения материально-технической базы сельского хозяйства страны.

Методика исследования. В процессе исследования использованы следующие методы диалектики: познания процессов и явлений, монографический (анализ развития и обеспечения сельского хозяйства инвестиционными ресурсами), эмпирический (по комплексной оценке современного состояния объекта исследования), сравнительного анализа (определены про-

блемы и цели инновационно-инвестиционного обеспечения в государствах-соседах и в Украине), абстрактно-логический (обобщение и формулирование выводов).

Результаты исследования. В процессе изучения вопросов развития инвестиций в сельском хозяйстве Украины и в некоторых европейских государствах раскрыто современное состояние инвестиционного обеспечения и проанализированы его экономические и социальные аспекты. Выявлены главные результаты по инновационно-инвестиционного обеспечения сельского хозяйства Украины.

Элементы научной новизны. Получили дальнейшее развитие теоретические положения об инновационно-инвестиционном развитии в сельском хозяйстве, в основу которых положены модернизация материально-технической базы сельскохозяйственных предприятий с учетом достижений научно-технического прогресса, ускорение решения важных задач по дальнейшей интенсификации производства, что будет способствовать внедрению в отраслях растениеводства и животноводства прогрессивных технологий, повышению производительности труда.

Практическая значимость. Наряду с отдельными позитивными изменениями в инновационно-инвестиционном обеспечении установлены системные препятствия на пути их развития. Внесены предложения по устранению таких активными методами, в том числе и регулирования. Табл. : 2. Илл. : 5. Библиогр. : 26.

Ключевые слова: материально-техническая база; основные средства; инновационно-инвестиционное развитие; воспроизводство; модернизация.

Лупенко Юрий Алексеевич - доктор экономических наук, профессор, академик НААН, директор Национального научного центра «Институт аграрной экономики» (г. Киев, ул. Героев Обороны, 10)

E-mail: pd@iae.org.ua

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-6846-0300>

Захарчук Александр Васильевич - доктор экономических наук, заведующий отделом инвестиционного и материально-технического обеспечения, Национальный научный центр «Институт аграрной экономики» (г. Киев, ул. Героев Обороны, 10)

E-mail: zahar-s@ukr.net

Стаття надійшла до редакції 25.10.2018 р.

Фахове рецензування: 05.11.2018 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Лупенко Ю.О., Захарчук О. В. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку сільського господарства України. *Економіка АПК*. 2018. № 11. С. 9 – 18.

* * *